

JEGYZETEK

- 1 Erre a korosztályra nincs közkeletű elnevezés. A továbbiakban ötévesnél fiatalabb gyerekekkel foglalkozom, és közülük a három év alattiakat gyakran egyszerűen „babáknak” nevezem majd. Számomra ők a pufók arc és a még pőszécske beszéd kiváltképp imádnivaló kombinációját jelentik, bár elismerem, hogy e jellemzést sok érintett hangsúlyozottan elutasítaná.
- 2 Edwards 1967; Craig 1998.
- 3 Pinker 1997; Barkow et al. 1994.
- 4 Az agy fejlődéséről összefoglalók: Huttenlocher 2002a, b; Johnson et al. 2002; Dawson és Fischer 1994.
- 5 A prefrontális kéregről összefoglalás: Krasnegor et al. 1997.
- 6 Diamond 2002.
- 7 Shaw et al. 2006.
- 8 Lewis 1986.
- 9 Tversky és Kahneman 1973.
- 10 Medvec et al. 1995.
- 11 Ezt a gyűrűs feladatot, ahogy az utána következő gereblyészet is, Uzgiris és Hunt 1975 munkája nyomán konstruáltuk. Lásd Gopnik 1982; Gopnik és Meltzoff 1986.
- 12 Willatts 1999.
- 13 Povinelli et al. 2000.
- 14 Bluff et al. 2007.
- 15 Byrne 2002.
- 16 Harris könyve (Harris 2000) mind között a legjobb áttekintést és tárgyalást jelenti a gyerekek tettetés és fantáziálás játékaikról.
- 17 Harris et al. 1996.
- 18 Sobel 2002, 2004.
- 19 Belsky és Most 1981; Lillard 2002; Leslie 1987.
- 20 Gopnik 1982; Gopnik és Meltzoff 1986.
- 21 Harris 2000.
- 22 Lillard és Witherington 2004.
- 23 Woolley és Wellman 1990, 1993.
- 24 Wellman és Estes 1986.
- 25 Harris 2000.
- 26 Rozin et al. 1990.
- 27 Lewis 1986.
- 28 Azt a gondolatot, hogy az okság a beavatkozás alapján érthető meg, legmeggyőzőbben és legalaposabban James Woodward fejt ki (Woodward 2003).
- 29 Piaget 1954.
- 30 Hickling és Wellman 2001.
- 31 Gelman 2003.
- 32 Inagaki és Hatano 2006.
- 33 Schult és Wellman 1997.
- 34 Tolman 1948; O’Keefe és Nadel 1979.
- 35 Gopnik et al. 2004.
- 36 Inagaki és Hatano 2006; Gelman 2003.

- 37 Spirtes et al. 1993.
- 38 Pearl 2000.
- 39 Gopnik et al. 2001.
- 40 Schulz és Gopnik 2004.
- 41 Byrne és Whiten 1988.
- 42 Marjorie Taylor nagyszerű könyve (Taylor 1999) szolgált e fejezet nagy részének forrásául.
- 43 Gopnik 2002.
- 44 Az „elme elméletét” rengetegen kutatták; jó áttekintést ad róluk Astington 1993; Flavell 1999 és Wellman 2002.
- 45 Repacholi és Gopnik 1997.
- 46 Wellman et al. 2000.
- 47 E feladatot először Heinz Wimmer és Josef Perner (Wimmer és Perner 1983) találta ki, és azóta sok száz kísérletben felhasználták. Metaelemzésük Wellman et al. (2001) cikkében található.
- 48 Bartsch és Wellman 1995.
- 49 LaLonde és Chandler 1995.
- 50 Sodian et al. 1991; Talwar és Lee 2002.
- 51 Carlson és Moses 2001; Carlson et al. 2004.
- 52 Mischel et al. 1989.
- 53 Grandin 1995; Gopnik et al. 2005.
- 54 Haddon 2004.
- 55 Baron-Cohen 1995; Baron-Cohen et al. 2005.
- 56 Baron-Cohen et al. 2005.
- 57 James 1909.
- 58 Skvorecky 1999.
- 59 Auden 1956.
- 60 Lásd például Diamond 2002.
- 62 Carey 1985; Gopnik 1988; Wellman és Gelman 1992.
- 63 Hume 2007. Az első kiadás dátuma 1748.
- 64 Spirtes et al. 1993; Glymour et al. 1988; Scheines et al. 1998.
- 65 Bayes 1963; Griffiths et al. 2008. Jó és tömör magyarázat található a Wikipédiában Bayes címszó alatt.
- 66 Turing 1950.
- 67 Ramsey et al. 2002.
- 68 Lásd például Helman et al. 2004 (van még sok hasonló).
- 69 Steinbach et al. 2003.
- 70 Saffran et al. 1996.
- 71 Saffran et al. 1999.
- 72 Kirkham et al. 2002; Aslin et al. 1998.
- 73 Xu és Garcia 2008.
- 74 Sobel és Kirkham 2006.
- 75 Gopnik et al. 2001; Sobel et al. 2004.
- 76 Kushnir és Gopnik 2005.
- 77 Sobel et al. 2004.
- 78 Eberhardt és Scheines 2007.
- 79 Papousek et al. 1987.
- 80 Az ilyen babamobilos kísérleteket Rovee-Collier és Barr (2001) foglalja össze.

- 81 Piaget 1952a, b.
- 82 Schulz et al. 2007.
- 83 Schulz és Bonawitz 2007.
- 84 Legare et al. 2008.
- 85 Woodward 1998.
- 86 Meltzoff és Moore 1977, 1983.
- 87 Meltzoff 1988.
- 88 Gergely et al. 2002.
- 89 Meltzoff 1995.
- 90 Schulz et al. 2007.
- 91 Rogoff 1990.
- 92 Watson 1972.
- 93 Johnson et al. 2007a, b, 2008; Shimizu és Johnson 2004.
- 94 Schulz és Gopnik 2004.
- 95 Zimbardo 2007.
- 96 Weinberg és Tronick 1996; Gusella et al. 1988.
- 97 Meltzoff 2007.
- 98 Ruffman et al. 1998; Sulloway 1996.
- 99 Összefoglalás és metaelemzés: Milligan et al. 2007.
- 100 Peterson és Siegal 1995.
- 101 Pyers 2005.
- 102 Nagel 1974.
- 103 Christensen et al. 2008; Weizkrantz 2007.
- 104 Dennett 1992.
- 105 Singer 1976.
- 106 Posner 2004.
- 107 Lásd például Polich 2003; Knight és Scabini 1998.
- 108 Mack és Rock 1998; Simons és Chabris 1999.
- 109 A neurotranszmitterek szerepe a figyelemben, összefoglalás: Robbins et al. 2004.
- 110 Lásd például Polley et al. 2006; Recanzone et al. 1992a, b.
- 111 Lásd például Metherate és Weinberger 1989; Blake et al. 2002.
- 112 Összefoglaló a gyermeki figyelemről: Ruff és Rothbart 1996; Colombo 2004; Richards 2004. Ebben a témában igen hasznos információkat kaptam John Colombótól.
- 113 Hagen és Hale 1972.
- 114 Taylor és Lerman 1991; Lerman et al. 1983.
- 115 Zhang et al. 2001; de Villers-Sidani et al. 2007.
- 116 Colombo 2004.
- 117 Goldberg et al. 2006; Golland et al. 2007.
- 118 Huttenlocher 2002a, b; Johnson et al. 2002.
- 119 Flavell et al. 1995a, b, 1997, 1999, 2000.
- 120 Csíkszentmihályi 1992.
- 121 Suzuki és Brown 2002.
- 122 James 2001.
- 123 Rankin et al. 1987.
- 124 Összefoglaló: Tulving 2002.
- 125 Scoville és Milner 1957; Corkin 2002.

- 126 Neisser és Harsch 1992.
- 127 Loftus 1997a, b.
- 128 Clancy 2005.
- 129 Fivush et al. 1987.
- 130 Nelson és Fivush 2004.
- 131 Ornstein et al. 2006.
- 132 Shimamura és Squire 1987.
- 133 Gopnik és Graf 1988; O'Neill és Gopnik 1991.
- 134 Giles et al. 2002.
- 135 Gopnik és Astington 1988; Gopnik és Slaughter 1991.
- 136 Campbell 1994.
- 137 Brooks-Gunn és Lewis 1984.
- 138 McCormack és Hoerl 2005, 2007.
- 139 Povinelli et al. 1999.
- 140 Atance és Meltzoff 2005; Atance és O'Neill 2005.
- 141 Fodor 1998.
- 142 Flavell et al. 1997.
- 143 Mischel et al. 1989.
- 144 Chandler és Proulx 2006.
- 145 Wegner 2002.
- 146 Dennett és Weiner 1991.
- 147 Churchland 1995, 2002.
- 148 Searle 1992; Chalmers 1996.
- 149 Terjedelmesebb filozófiai tárgyalás: Gopnik 1993.
- 150 Papfit 1984, p. 145.
- 151 A romániai árvák sorsáról a legátfogóbb és szakmailag legmegbízhatóbb vizsgálatot Michael Rutter és munkatársai végezték: Rutter et al. 2004, 2007; Beckett et al. 2006. A gének és a környezet összjátékáról lásd még Rutter 2006.
- 152 Plomin 1994.
- 153 Dick és Beirut 2006.
- 154 Turkheimer et al. 2003.
- 155 Herrnstein és Murray 1994.
- 156 Ezt Flynn-hatásnak nevezik, lásd Flynn 1987; Dickens és Flynn 2001.
- 157 Kendler és Prescott 2006.
- 158 Új összefoglalás: Cicchetti és Valentino 2006.
- 159 Jó irodalmi összefoglalók Rutter 2006; Kendler és Prescott 2006.
- 160 Az óvodai programok hatásairól könnyen olvasható összefoglalás: Kirp 2007.
- 161 A klasszikus referencia erre Ainsworth et al. 1978. Azóta több száz egyéb vizsgálatot is végeztek.
- 162 DeCasper és Fifer 1980; Field et al. 1984.
- 163 Ainsworth 1993.
- 164 Rutter et al. 2004, 2007.
- 165 Ainsworth et al. 1978.
- 166 Spangler és Grossman 1993.
- 167 Van Ijzendoorn és Kroonenberg 1988.
- 168 Main és Solomon 1986.

- 169 Bowlby 1980; Main et al. 1985.
170 Ainsworth 1993; Blehar et al. 1977.
171 Johnson et al. 2007a.
172 Main et al. 1985.
173 From "Dragonflies Mating", Hass 1996.
174 A felnőttkori kötődésről új összefoglaló: Mikulincer és Shaver 2007.
175 Fraley és Shaver 1998.
176 Chen et al. 1999; Chen 2003.
177 Benoit és Parker 1994.
178 Az ilyen kutatásokat jól összefoglalja Grossman et al. 2005.
179 Lásd például Reichard és Boesche 2003.
180 Lásd Sarah Hrdy mesteri könyvét: Hrdy 2000.
181 Hawkes et al. 2003.
182 Schacter és Addis 2007.
183 Piaget 1965; Colby és Kohlberg 1987.
184 Mikhail 2007; Hauser 2006.
185 Haidt 2007.
186 Meltzoff és Moore 1983.
187 Field et al. 1982.
188 Levenson et al. 1990.
189 Lásd például Iacoboni és Dapretto 2006; cáfolatokról Gopnik 2007.
190 Dodge és Cole 1987.
191 Warneken és Tomasello 2006, 2007.
192 Smetana 1981, 1984, 1985, 1989; Smetana et al. 1984, 1993; Song et al. 1987; Smetana és Braeges 1990. Elméleti áttekintés: Turiel 1983.
193 Blair et al. 2005.
194 Foot 2002; Thomson 1976; Greene 2003.
195 Dunbar 1996.
196 Tajfel 1982 és azóta is sok vizsgálat.
197 Zimbardo 2007.
198 Dunham et al., megjelenés alatt.
199 Dunham 2007; Fawcett 2008.
200 Williams 1985.
201 Lyons et al. 2007.
202 Gergely és Csibra 2004.
203 Wellman és Miller, megjelenés alatt; Núñez és Harris 1998; Harris és Núñez 1996.
204 Kuhlmeier et al. 2003; Behne et al. 2005.
205 Núñez és Harris 1998; Harris és Núñez 1996.
206 Gergely és Csibra 2004.
207 Garcia és Koelling 1966.
208 Fessler és Navarrete 2003.